

Sprawozdania i recenzje

Liturgia Sacra 24 (2018), nr 1, s. 287–310

DOI: 10.25167/LitS/24(2018)1/287-310

Debata pastoralna poświęcona diakonatowi stałemu w Kościele w Polsce

Toruń 24 V 2018 r.

24 maja 2018 r. w Toruniu w Centrum Dialogu im. Jana Pawła II miała miejsce debata pastoralna zatytułowana: *Diakonat stały w Kościele w Polsce: historia – teologia – wyzwania*. Organizatorami debaty były: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej Toruńskiej. Komitet organizacyjny tworzyli: ks. prof. Dariusz Koteczki, dk. prof. Waldemar Rozynkowski, ks. dr hab. Dariusz Iwański. Debata zgromadziła 11 diakonów stałych z Polski oraz jednego posługującego we Francji, poza tym kilkadziesiąt osób z całej Polski zainteresowanych powołaniem oraz posługą diakona stałego.

Debata została zorganizowana w 10. rocznicę pierwszych święceń diakonatu stałego w Kościele w Polsce. Przypomnijmy, że 6 czerwca 2008 r., Biskup Toruński Andrzej Suski udzielił w Toruniu święceń diakonatu stałego żonatemu mężczyźnie – Tomaszowi Chmielewskiemu. Obecnie w naszym kraju posługuje 27 diakonów stałych inkardynowanych do diecezji. Spotykamy ich w następujących archidiecezjach oraz diecezjach w Polsce: katowickiej, szczecińsko-kamieńskie, warszawskiej, ełckiej, gliwickiej, opolskiej, pelplińskiej oraz toruńskiej. Jeden z diakonów stałych żyje w stanie bezżennym, pozostali są żonaci. Obecnie do przyjęcia święceń diakonatu stałego przygotowuje się w kilku ośrodkach diecezjalnych w Polsce, m.in. w Elblągu, kilkunastu kandydatów.

Debatę otworzyli: Biskup Toruński Wiesław Śmigiel oraz Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu ks. prof. Dariusz Kotecki. Ksiądz biskup zwrócił uwagę na to, że na diakonat stały patrzymy w Kościele w Polsce cały czas jeszcze jako na eksperyment. Odnosząc się natomiast bezpośrednio do diakonów stałych, poprosił ich o to, aby w przeżywaniu swojego powołania wystrzegali się postawy roszczeniowej, która może prowadzić do frustracji. Ks. D. Kotecki z kolei, zwracając uwagę na wyzwania stojące przed diakonatem stałym, postawił fundamentalne pytanie: Czy Kościół w Polsce potrzebuje diakonów stałych?

Uczestnicy debaty wysłuchali w sumie 10 wykładów. Bp Andrzej Suski podejmując temat: *Powołanie pierwszego Ośrodka Formacji Diakonów Stałych w Polsce*, odwołał się do dyskusji i starań o akceptację przez Konferencję Episkopatu Polski możliwości wprowadzenia w Kościele w Polsce diakonatu stałego. Przypomnijmy, że kiedy w latach 2001–2003 ważyły się losy obecności tego powołania w naszym kraju, bp A. Suski był przewodniczącym Komisji Duchowieństwa KEP, czyli odegrał kluczową rolę w historii wprowadzania diakonatu stałego w Polsce.

Kolejne dwa referaty wygłosili księża profesorowie z diecezji opolskiej ks. prof. UO dr hab. Erwin Mateja oraz ks. prof. Helmut Sobeczko, dodajmy: niezwykle zasłużeni, i to nie tylko dla swojej diecezji, w proces formacyjny przyszłych diakonów stałych. Duchowni ci wypracowali także niezwykle ważne wytyczne dotyczące formacji i posługi diakonów stałych w diecezji opolskiej. Przyjęte w tej diecezji rozwiązania stanowią dla wielu punkt odniesienia zarówno w kwestii powoływania ośrodków formacyjnych, jak i ram organizacyjno-prawnych, w których funkcjonują diakoni stali.

Ks. prof. UO dr hab. Erwin Mateja w wykładzie *Proces wprowadzania posługi diakona stałego w Kościele powszechnym i w Kościele w Polsce* omówił syntetycznie historię przywracania w Kościele powołania oraz urzędu diakona stałego oraz pierwsze lata jego obecności w Kościele, także w Polsce. Niezwykle ważny temat podjął ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko: *O tytułaturze, stroju i wykształceniu diakona stałego*. Duchowny przypomniał, że w zatwierdzonych w 2015 r. *Wytycznych dotyczących formacji, życia i posługi diakonów stałych w Polsce* wyraźnie zapisano, że kandydat do święceń diakonatu stałego powinien mieć ukończone pełne studia magisterskie z teologii. Uzmysłowił również zebrany, że czas przygotowania do święceń kandydata do diakonatu stałego w Polsce jest stosunkowo długi, gdyż trwa od 5 do 7 lat. Odnośnie tytułatury diakona stałego stwierdził, że powinien mu przysługiwać honorowy tytuł, używany powszechnie w stosunku do osób duchownych w Polsce, mianowicie ksiądz. Tak więc, jego zdaniem, diakona stałego można tytułować ksiądz diakon. Odnosząc się do stroju

podkreślił wyraźnie, że praktyka duszpasterska, a także po części obowiązujące również zapisy w księgach liturgicznych, wskazują na to, że diakon stały będąc duchownym, pełniąc posługę duszpasterską, powinien mieć możliwość noszenia koszuli z kolaratką oraz sutanny.

Następny wykład przedstawił ks. dr hab. Dariusz Iwański z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w latach 2006–2008 odpowiedzialny za zorganizowanie i prowadzenie pierwszego w Polsce Ośrodka Formacji Diakonów Stałych w Przysieku pod Toruniem. Podjął on zagadnienie: *O hierarchii w czasach apostołskich*. Biblista, odwołując się do zapisów w Dziejach Apostołów oraz w listach św. Pawła, ukazał w ogólnym zarysie proces tworzenia się struktury hierarchicznej w pierwotnym Kościele. Przywołał obecność biskupów, prezbiterów oraz diakonów.

Ks. dr Stanisław Adamiak, historyk z Uniwersytetu Warszawskiego, podjął temat: *Diakoni w późnej starożytności*. Odwołując się do zapisów synodalnych oraz listów biskupów z okresu od IV do VII w. dokonał ogólnej charakterystyki tożsamości diakonów. Stwierdził przede wszystkim, że diakonat nie musiał być, i zapewne nie był w wielu przypadkach, docelowym stopniem święceń. Należy na niego raczej patrzeć, jako na pewien etap drogi do kolejnych święceń. W świetle analizowanych źródeł diakon to jednoznacznie osoba duchowna, której w świetle najstarszych źródeł stawia się podobne wymagania jak biskupom. Z biegiem czasu w źródłach, szczególnie synodalnych, zaczyna się podkreślać, czego diakoni nie mogą robić, podkreślając w ten sposób nie tylko ich odrębność od biskupów, ale przede wszystkim od powiększającej się coraz bardziej liczby prezbiterów.

Dr hab. Marek Marczewski z Lublina, osoba od wielu lat niezwykle zasłużona na rzecz promocji i wprowadzenia diakonatu stałego w Polsce, przybliżył zagadnienie: *Diakon, przypomnienie służby Kościoła, sakrament Chrystusa Sługi*. Odwołując się do tekstów papieży, wybitnych teologów z XX w., w tym do słów oraz doświadczenia Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego, podkreślił znaczenie obecności diakona w przypomnieniu służby Kościoła oraz w traktowaniu diakonatu jako sakramentu Chrystusa Sługi w Duchu Świętym.

Kolejny wykład wygłosił pracownik Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, ks. prof. UMK dr hab. Daniel Brzeziński z Płocka. W podjętym temacie: *Diakon szafarzem słowa Bożego: sakramentalny wymiar homilii* podkreślił znaczenie homilii, przygotowania homiletycznego w perspektywie formacji oraz posługi diakonów stałych. Stwierdził, że homilia to chleb codzienny w posłudze diakona. Odwołując się do różnych dokumentów i wypowiedzi papieży, szczególnie Benedykta XVI, przypominając elementy składowe homilii, dopominał się o jej istotne miejsce w liturgii.

W refleksję nad rozumieniem diakonii w powołaniu diakona stałego wpisał się kolejny wykład, który wygłosił mieszkający i posługujący od przeszło 30 lat we Francji diakon stały prof. Michał Masłowski. Podzielił się on z zebranymi tematem: *Diakonia kultury: filozofia dialogu i teologia spotkania*.

Interesujące zagadnienie poruszył mgr Dariusz Chmielewski – pastoralista z Poznania. Odwołując się do badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2010–2012 wśród diakonów stałych z Francji, Włoch oraz Niemiec, przedstawił temat: *Być ojcem i diakonem – spojrzenie pastoralne*. Ukazał więc powołanie i posługę diakonów stałych widzianą i ocenioną w perspektywie relacji do swojej najbliższej rodziny. Największym wyzwaniem dla diakona stałego względem jego dzieci jest czas, który im poświęca, bądź też brak tego czasu. Interesujące, że diakoni zwrócili uwagę na to, że ojcostwo pomogło im w wykształceniu takich cech, jak empatia, cierpliwość, mądrość, czy wierność. Cechy te z kolei są im niezwykle pomocne w posłudze diakońskiej.

Autor niniejszego sprawozdania podejmując zagadnienie: *Pierwsze doświadczenia i pierwsze wyzwania – 10 lat diakonatu stałego w Kościele w Polsce*, dokonał próby podsumowania, z obiektywnych względów bardzo ogólnego, doświadczenia 10 lat obecności powołania i posługi diakonów stałych w Kościele w Polsce. Zwrócił on przede wszystkim uwagę na to, że cały czas jesteśmy na początku nowego doświadczenia i cały czas uczymy się w Kościele w Polsce tego powołania. I dotyczy to zarówno biskupów, kapłanów, wiernych świeckich, jak i samych diakonów stałych. Świadczy o tym wiele kwestii, m.in. język, którego używamy, mówiąc o diakonach stałych, czyli mówiąc o ich powołaniu oraz posłudze. Wykładowca zwrócił także uwagę na to, że próbując opisywać miejsce w Kościele w Polsce posługi diakona stałego trudno się odwołać do bogatych doświadczeń związanych z obecnością i posługą diakonów, którzy przygotowują się do święceń kapłańskich.

Po przerwie obiadowej miał miejsce panel dyskusyjny o diakonacie stałym w Kościele w Polsce zatytułowany: *Doświadczenia i wyzwania codzienności*. Wzięli w nim udział: mgr Dariusz Chmielewski – z archidiecezji poznańskiej, prowadzi portal informacyjny Diakonat.pl; dk. dr Marek Czogalik – z diecezji gliwickiej, posługuje w parafii w Babicach; autor niniejszego sprawozdania – z diecezji toruńskiej, wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej oraz mgr Adam Runiewicz – z diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, przygotowuje się do przyjęcia święceń diakonatu stałego w ośrodku w Opolu. Każdy z uczestników debaty podzielił się własnym postrzeganiem, a także w dwóch przypadkach, przeżywaniem i doświadczaniem w życiu osobistym powołania diakona stałego.

dk. Waldemar Rozykowski
Toruń